

Skødet. Navnlig i England fremkom der rystende Skildringer af Tilstanden. Man vidste, kort sagt, ikke, hvad man skulde gøre, før det gik op for den Tids Politimænd og Pædagoger, at man maatte om paa en anden Bø, bort fra Straf og ind paa Opdragelse. Denne Vending skete i de store Lande, jeg har nævnt, omkring ved Aarhundredets Midte og blev gennemført først og maaske fuldstændigst og omhyggeligst i det praktiske Land England i det første Aarti derefter. Det var store, fornøjelige Resultater, man opnaaede fra det Øjeblik, man opgav at hjælpe Børnene med haard Straf og i Stedet for forsøgte at skaffe dem saa god og menneskelig Omgang, Opdragelse og Undervisning som muligt. Det var saa store Resultater, at det kun kan læses med Glæde, naar man ser, at man blandt store Samlinger af rent forbryderske Børn opnaaede at bringe 70—80 pCt. tilbage til et hæderligt, lovtro Liv og anstændig Virksomhed.

Her i Danmark, som jeg nu skal vende mig til efter dette lille Udblik udenfor Grænserne, fulgte man godt med. Der var i de fremmede Lande sket enkelte stærke Fremstød i Retning af at tage sig af forsømte Børn, og for dette havde man ogsaa Øjet aabent her. Man kan allerede i det 18de Aarhundrede pege paa flere Ting, som vise, at man da begyndte at øjne Faren. I Tyskland var der ved Overgangen til det 18de Aarhundrede en Bevægelse, som kulminerede med den bekendte pietistiske Præst og Professor Francke i Halle, som rejste et Vajsenhus for forsømte, hjemløse og ulykkelige Børn. Det blev snart berømt over hele Europa. Jeg skal ikke opholde mig videre derved, men blot nævne det som noget af det, der har haft Betydning for os herhjemme. Bevægelsen naaede til alle Nabolandene, og vore Enevoldskonger i Midten af det 18de Aarhundrede, Frederik den Fjerde og Frederik den Femte, vare aabenbart paa-virkede deraf, da de rejste de to Opfostringshuse: Vajsenhuset, rejst 1727 af Frederik den Fjerde, og det kongelige Opfostringshus, rejst 1753 af Frederik den Femte. Bevægelsen naaede ogsaa Norge og videre omkring. Den var stærkt paa-virket af den tyske Pietisme, altsaa nærmest en religiøs Aandsstrømning, der følte sig kal-

det til at optage denne Gerning. Henvend Overgangen til det 19de Aarhundrede fulgte vi ogsaa med i en Bevægelse, der stammede fra Svejts fra Filantropen Fellenberg, der var en Discipel af den berømte Pædagog Heinrich Pestalozzi og gennem ham af den franske Skolemand Jean Jacques Rousseau. Han gjorde det ogsaa til sin Livsopgave at rejse Interessen for Arbejdet og Omsorgen for fattige og ulykkelige Børn. Han omdannede sit Gods Hofwyl til et Børnehjem. Det var en mere ren humanistisk Strømning, der bar ham. Ogsaa det mærkedes helt op i Norden og for Resten næsten til alle civiliserede Lande. Unge Skolemænd og Pædagoger droge skarevis af Sted til Svejts for at lære af Fellenberg. Hans Metode var praktisk. Man havde staaet famlende overfor Spørgsmaalet om, hvad man skulde give disse Børn at bestille, om man skulde holde Skole for dem Dag og Nat eller præke for dem. Han gav det første klare rationelle Svar, han siger: Lad dem arbejde i fri Natur og optages af Landbrug. Han omdannede sin store Mark til en Arbejdsmark for Børn — et rigtigt Greb —, han fejlede snarere i at ville samle alt for mange. Frederik den 6te lagde Mærke til denne Bevægelse og sendte to unge danske Skolemænd derover, den ene var en siden velbekendt Mand, Schmidt — „gamle Schmidt“, kaldtes han i al den Tid, jeg kan huske —, den anden hed Møller. Disse rejste derned og bleve begejstrede for den ny Op-gave og fattede Interesse for den, og den danske Stat grundede den første Børneopdragelsesanstalt for forsømte og ulykkelige Børn, idet den købte den store Bønde-gaard „Bøggildgaard“, der ligger nær ved Kellerup. Det er ved et nært Forhold til dette Institut, at min Interesse for denne Sag særlig er vakt. Hvor stærkt Stødet fra Fellenberg og den filantropiske Bevægelse i Svejts var, kan man skønne af, at ikke blot Staten, men ogsaa private toge fat i Trediveerne. I 1833 grundlagdes Holsteinsminde, i 1836 Flakkebjerg, og i 1837 stiftedes den store, endnu virkende Forening for forsømte Børn, den, der har Navn efter Aarstallet og kalder sig „Foreningen af 1837“, maaske den Forening, der har udrettet mest paa dette Omraade blandt os, og som sammenlignet